

Els reptes de l'estabilitat

Sr. Isidre Fainé, president de “la Caixa”

Sr. Miquel Roca, president de la Societat Econòmica Barcelonesa
d'Amics del País (SEBAP)

Membres de la taula,

Autoritats polítiques, acadèmiques i econòmiques,

Membres dels òrgans de govern de “La Caixa”,

Amics i amigues,

I. Introducció

Davant la perspectiva —i l'oportunitat— d'adreçar-me avui a una audiència exigent, he dubtat molt sobre el tema en què centrar-me. Una possibilitat, és clar, era fer-ho sobre la política d'estabilitat i d'ajustament pressupostari, ja que, al cap i a la fi, a això és, —amb universitats i recerca— al que ens dediquem més intensament en el meu Departament. L'altra era centrar-me o en consideracions sobre l'economia catalana a llarg termini —en què us hauria volgut oferir un missatge optimista, fruit de la convicció que el pitjor perill que podria ennuvol·lar el nostre futur seria el desànim— o en l'evolució necessària de les polítiques de serveis públics i de foment cap a models més àgils,

més de col·laboració pública privada i menys d'incardinació, llevat del nucli dur de l'Administració pública, en el dret administratiu. Però seré més convencional i parlaré del que realment em correspon en aquests moments, és a dir, de la política d'estabilitat pressupostària. És prou important i, a més, és bo que sigui explicada, analitzada i discutida una i altra vegada. No ens n'hem de cansar. Almenys jo, no me'n cansaré.

Seguiré l'estratègia expositiva habitual, abans d'arribar a Catalunya, de referir-me primer al marc europeu i després a l'espanyol.

II. Europa

Amb el Tractat d'Estabilitat que, molt probablement, entrarà en vigor l'any 2013 a Europa ha triomfat l'agenda alemanya de l'estabilitat. Evidentment, aquesta no és exclusivament alemanya. Sovint les posicions de la Comissió Europea semblen més alemanyes que les de Berlín. Altres estats membres del nord d'Europa també en són exponents clars. Però Alemanya n'és clau.

Es parteix d'una constatació àmpliament compartida: l'euro i la política monetària comuna que aquest implica són incompatibles amb una política fiscal no coordinada, és a dir, amb l'existència d'un grau elevat de sobirania fiscal que permetés, per exemple, que un estat es beneficiés d'un crèdit barat, fruit d'una reputació col·lectiva, sense experimentar, en canvi, cap efecte disciplinari sobre si mateix. Ara bé, la política fiscal completament coordinada seria la pròpia d'un estat federal,

cosa que no és, ni de lluny, la Unió Europea, i que tardarà a arribar a ser-ho, si és que mai hi arriba. Com es pot articular, doncs, la coordinació necessària? És aquí on esdevé decisiva la intensa recança alemanya envers les transferències de recursos a altres països (que, dit sigui de passada, no va existir per a l'Alemanya de l'Est: els perímetres de solidaritat nacional continuen sent molt forts a Europa). És una autolimitació, fins i tot, incorporada, ens diuen, a la seva constitució, encara que, com s'ha demostrat entre nosaltres, les constitucions es poden modificar en tres setmanes. En tot cas, aquest tarannà —dut a les seves últimes i implacables conseqüències— ens ha portat al Tractat d'Estabilitat i a la implantació a Europa d'un ideal de compartiments fiscalment estancs: tots els pressupostos de totes les unitats fiscals d'Europa han d'arribar a l'equilibri fiscal, ja que, si no hi arribessin, les unitats que fan dèficit estarien, directament o indirecta, rebent recursos de les que no en fan i, per tant, en visió alemanya, s'obriria una possibilitat d'indisciplina que podria amenaçar la política monetària comuna i l'euro.

Permetin-me una anàlisi més concreta d'alguns aspectes del Tractat d'Estabilitat.

- Podem preguntar-nos si hi ha, a nivell europeu, conflicte entre estabilitat i polítiques de creixement. Tot depèn, és clar, de com s'apliqui el Tractat. Però en aquests moments es fa difícil no concloure que les polítiques d'estabilitat —repeteix: a nivell europeu— poden tenir un efecte contraccionari. I que, per més

que els estudis acadèmics sobre el tema no són unànimes, és més probable això que el contrari. És cert que, en el Tractat, l'estabilitat es planteja en termes estructurals, és a dir, al marge del cicle. Conceptualment parlant, això és bo, però cal tenir present que la noció d'“estructural” encara no està prou ben assentada en termes pràctics i que la necessitat de transformar un concepte teòricament correcte en un instrument operatiu pot acabar sent inviable.

- Un dels aspectes més assenyalats del Tractat és que contempla la possibilitat de sancions. En principi, tots entenem que les sancions tenen un efecte dissuasiu envers comportaments desviats de la norma i això és congruent amb el que es pretén. De tota manera, un es pot preguntar si no fóra millor una política basada més en incentius positius que no pas negatius. Les pastanagues tenen el problema que algú les ha de finançar, però en la mesura que, com les sancions, poden ajudar a l'eficiència global d'un sistema, ha de ser possible trobar maneres que una política basada en pastanagues s'autoalimenta, és a dir, es financia amb els guanys propis induïts.

En tot cas, i tornant a les sancions, per garantir que un sistema basat en aquestes funcioni bé, cal una precondition i la presència de dues característiques que no són fàcils d'assolir simultàniament i que —ens ho dirà el pas del temps— poden ser problemàtiques per a Europa.

La precondition és la seguretat jurídica i l'aplicació no arbitrària. Malament anirà el Tractat si, com ha succeït en el passat i com la mediació d'una votació pot fer témer, l'aplicació de les sancions pot dependre del pes polític del que és sancionable.

Pel que fa a les dues característiques, d'una banda, tenim que les sancions han de ser prou severes per generar un efecte inductor prou significatiu. D'una altra, la política ha de ser autoconsistent. M'explico: si cal aplicar una sanció és important que les conseqüències no agreugin la situació del sancionat fins al punt que la probabilitat d'una altra desviació posterior no només no disminueixi, sinó que augmenti. Potser la primera desviació va ser per frivolitat, però la segona pot ser per necessitat. En aquestes condicions, la implementació de la sanció pot trontollar i, per tant, tot plegat pot ser poc creïble i, en conseqüència, d'efectes inductors a la disciplina limitats.

- Un aspecte nou del Tractat d'Estabilitat és la disposició segons la qual, arribada l'estabilitat pressupostària, els estats signataris han de procedir a reduir l'excés d'endeutament (és a dir, l'excés per sobre del 60 % del PIB), a un ritme de l'1/20 de l'excés per any. Encara no s'ha parat gaire atenció a aquesta disposició, perquè es percep de rellevància llunyana i sona bé des del punt de vista de la disciplina fiscal, però crec que és molt problemàtica. Pensen què significa per a Itàlia, o per a una

autonomia espanyola, si féssim la translació. Es poden demanar, i és possible que si no ho fa directament un govern ho facin els mercats, sacrificis importants als ciutadans, a fi de limitar amb gran rapidesa el creixement del deute. Però la lògica no és la mateixa per a la reducció del deute. En aquest cas el que cal és que el seu servei es pugui fer amb comoditat. Més enllà, i una vegada acotat el total, es pot confiar que els efectes del creixement nominal del PIB aniran reduint el pes del deute d'una manera automàtica. Si volen, es pot desplegar una actitud més activa, preveient la dedicació dels superàvits que es puguin presentar a aquesta tasca o imposant la condició que la partida pressupostària d'interessos i reducció de deute (de magnitud, recordem-ho, còmoda) no disminueixi a mesura que es vagi amortitzant deute. La imposició d'un termini temporal precís per arribar al llindar acceptable de deute no té, però, una justificació potent.

Més enllà dels comentaris que els he anat presentant, hi ha una qüestió fonamental: la zona euro del Pacte d'Estabilitat, serà estable? (disculpeu el joc de paraules). No aprofundiré en aquest tema. Simplement us diré que comparteixo l'opinió dels que pensen que una Europa de compartiments fiscalment estancs patirà d'ineficiències diverses i no té la viabilitat assegurada. Crec que una hora o altra caldrà avançar cap a una fiscalitat amb transferències, mutualització i eurobons (empro les paraules que són habituals en aquesta discussió) i que, per tant, tot dependrà del ritme en què aquest espai fiscal es vagi configurant. La

capacitat del nord d'Europa i d'Alemanya d'alinear-se amb aquest diagnòstic i de procedir de manera conseqüent i amb destresa seran, doncs, decisius. El que no em puc imaginar com a estable és una zona euro sense creixement convergència interna. Pensen, per exemple, en les tensions que es presentarien si aquest fos el cas i, a més, si hi hagués un país que ha abandonat l'euro de manera ordenada i que després d'un període d'ajust creix més que alguns dels que s'han quedat.

III. Espanya

Em referiré ara al marc espanyol. Per avaluar el tipus de crisi que estem travessant és molt convenient distingir entre els aspectes de tresoreria i els aspectes de solvència. Són aspectes diferents, tant per a persones com per a empreses, com per a països. És cert que una crisi de tresoreria pot acabar transformant-se (per la via de l'encariment del deute) en una crisi de solvència, però, en principi, són coses molt diferents, com, d'altra banda, és ben conegut i entès. Convé tenir present, doncs, que ens hem d'enfrontar a la crisi en una doble dimensió: la de tresoreria-liquiditat-deute, que ens està colpejant molt a curt termini, i la de solvència a mitjà termini, és a dir, la de la sostenibilitat del sistema.

La crisi de liquiditat és particularment forta des de l'agost de l'any passat i està afectant sobretot les autonomies. No és que no afecti el Govern

central, però ho fa en menor mesura, sobretot, atesa la política d'injecció de liquiditat que ha seguit el Banc Central Europeu (i que confiem que continuï practicant). El problema principal de les autonomies és que no tenim cobertura, en termes de garantia del regne d'Espanya (un problema secundari, però també inevitablement present és la menor liquiditat dels mercats secundaris de deute autonòmic, pràcticament inexistents). És interessant observar sobre aquest aspecte que el punt 5 de l'article 14 de la LOFCA del 1986 deia:

La Deuda Pública de las Comunidades Autónomas y los títulos-valores de carácter equivalente emitidos por éstas estarán sujetos, en lo no establecido por la presente Ley, a las mismas normas y gozarán de los mismos beneficios y condiciones que la Deuda Pública del Estado.

En la mesura que el deute estatal està automàticament avalat per l'Estat (podríem dir que per definició) això hauria d'implicar que l'autonòmic també ho ha d'estar. Però he dit "deia" perquè des del 2006 ja no ho diu. En temps de Pedro Solbes, aquest punt va ser modificat mitjançant un afegitó (una disposició addicional) a la Llei orgànica 3/2006 complementària a la Llei d'estabilitat pressupostària, que, sota el títol "No asunción por el Estado de obligaciones contraídas por las Comunidades Autónomas", deia:

El Estado no asumirá ni responderá de los compromisos de las Comunidades Autónomas y de los entes vinculados o dependientes de ellas, sin perjuicio de las garantías financieras mutuas para la realización conjunta de proyectos específicos.

És a dir, les comunitats autònomes vam quedar fora del paraigua. Fa temps que des del Govern de la Generalitat, i des del grup parlamentari que li dóna suport en el Congrés dels Diputats, denunciem aquesta situació com a il·lògica, injustificada i penalitzadora dels contribuents catalans. Hi ha qui pensa que aquesta posició és incongruent amb la nostra aspiració d'autogovern. No ho és: formem part del Regne d'Espanya i, per tant, considerem que tenim dret a tots els beneficis que se'n puguin derivar. Assenyalo que he dit "dret". La contrapartida a la cobertura, més enllà de la transparència, del retiment de comptes i dels compromisos que són part de qualsevol operació d'aval, no serà, en cap cas, una cessió d'autogovern.

He de dir que, sobre aquest aspecte, la situació està millorant. El nou Govern sembla reconèixer el problema i ha iniciat mesures de caràcter extraordinari per fer disponible liquiditat a les autonomies. De moment s'estan desenvolupant les línies ICO, la qual cosa sembla que haurà de significar la presentació d'un projecte de llei per excloure-les de la disposició addicional del 2006 que acabo de llegir. El redactat de l'article únic d'aquest projecte podria dir:

Los mecanismos extraordinarios de financiación que pueden habilitarse por el Estado durante el ejercicio 2012 con el fin que las Comunidades Autonomas hagan frente a las obligaciones pendientes de pago con sus proveedores anteriores al 1 de Enero de 2012, derivados de la contratación de obras,

suministros o servicios, quedarán excluidos del ámbito de aplicación de la disposición adicional de la Ley Orgánica 3/2006, de 26 de Mayo...

És un pas cap al bon camí i una modulació de la inhibició de responsabilitats. Però es insuficient i, a més, els senyals són confusos, perquè, al mateix temps, el Proyecto de Ley de Estabilidad, aprovat pel Govern de l'Estat el 12 de març passat, recull *verbatim* la disposició addicional del 2006. El que ens cal, i ens cal fer-ho amb rapidesa, és avançar cap a un mecanisme general, regular i ordinari.

Passem ara a la solvència. Com tots vostès saben prou bé, Espanya està immersa en un procés d'ajust sota la supervisió d'Europa. És un procés complex en què Espanya s'ha compromès a arribar, l'any 2013, a un dèficit del 3 % del PIB. No s'ha compromès, i no li ho criticarem, ja que també hem passat per aquest tràngol, amb la prescripció d'un 4.4 % per a l'any 2012. La raons al·legades per no fer-ho han estat les perspectives negatives de l'economia europea. Una segona, no al·legada a Europa, però segurament tan important com l'anterior, és no sentir-se responsable d'una herència negativa rebuda. Em sembla que les autoritats europees que realment compten han donat un marge de confiança fins a la presentació dels pressupostos, però segurament aquest marge esgota tota la confiança que donaran. El Govern espanyol s'hi juga molt aquest abril-maig.

Cal lamentar que el Govern espanyol (en aquest moment ens hem de referir, sobretot, a l'anterior) i una part dels mitjans de comunicació hagin

culpabilitzat les autonomies pel dèficit global. I és trist constatar, sobretot des de Catalunya, on s'han fet esforços molt notables, que aquest missatge ha calat a les instàncies i a l'opinió internacionals. Permetin-me, doncs, advertir que quan es pretén assolir un objectiu difícil, i no tinc dubte que el Govern espanyol actual ho pretén, no és prudent assenyalar un altre com a responsable principal de l'esforç necessari, perquè això pot provocar, volgutament o no, la desmobilització pròpia i el fracàs final. Jo diria que un dels perills més grans del moment actual per poder assolir l'objectiu del 3% el 2013 seria que el Govern realment cregués que la tasca la poden fer les autonomies si se les colla prou. Ho diré amb més èmfasi: serà impossible. Per aconseguir-ho el Govern central ha de fer un esforç commensurable i en molts fronts (en particular, el regulatori i d'estalvis propis).

En paral·lel al que he fet abans per al marc europeu, ara, voldria comentar breument aspectes del projecte de la *Ley de Estabilidad* enviat a *Las Cortes* el 8 de març en tràmit d'urgència i que serà llei abans del 30 de juny.

És natural i, per tant, m'hi manifesto d'acord, que es pretengui traslladar la metodologia europea cap al context espanyol. Però és evident que no es pot fer mecànicament i, per tant, ens hem de preguntar com es farà a la pràctica.

- Una primera dificultat ja la trobem en preguntar-nos com es determinarà la distribució del límit de dèficit convingut amb

Europa. Fins ara, no hi ha hagut negociació sobre aquest tema: ho decideix el Govern central. Segons entenem nosaltres, no és sorprenent, llavors, que qui distribueix les cartes tingui més marges i acabi el joc en millor posició comparativa. Sembla, per exemple, que la distribució actual del límit de dèficit és una herència de la distribució de la despesa entre les diferents administracions l'any 1995, quan ni la sanitat ni l'ensenyament s'havien traspassat encara a moltes autonomies. Afegeixo que, pel que fa al nou Govern, i després d'algunes giragonses, hem resolt raonablement bé la distribució de l'increment de dèficit global permès per Europa (de 4.4 % del PIB a 5.3 %). Si les declaracions inicials es confirmen, el Govern central va d'un dèficit del 5,1 % liquidat del 2011 a l'objectiu del 3.5 % el 2012; mentre que a les autonomies se'ls demana que vagin del 2,94 % liquidat a l'objectiu de l'1,5 %. Amb això, s'ha relaxat l'objectiu del dèficit per a les autonomies en 0.2 punts (que de fet acaba sent menys, atesa la revisió a la baixa de les previsions de PIB per al 2012).

- Sobre la problemàtica associada a les sancions ja n'he parlat quan m'he referit a Europa. Amb poques modificacions els mateixos comentaris sobre sancions i pastanagues es podrien repetir aquí.
- Altres dificultats es relacionen amb la distribució del llindar màxim per a l'endeutament, que és del 60 % del PIB per al

conjunt de l'Estat. La proposta és del 13 % per a les autonomies, que és la situació real actual. Voldria expressar dues reserves. La primera és que el ritme (2 % del PIB per any) i el límit temporal (2020) per assolir el nivell de deute prescrit per al conjunt podrien ser, segons quines siguin les circumstàncies i per més que la *Ley* contingui cauteles, indegudament contraccionaris.

La segona és que el llindar per a cada autonomia es fixa en el 13 %, amb independència de les condicions inicials. Això podria ser acceptable si es flexibilitzessin els límits temporals per assolir la fita, però, si no es així, l'efecte contraccionari pot ser devastador i, encara pitjor, completament innecessari. Els ciutadans poden entendre, i crec que entenen, que calgui fer sacrificis per anul·lar —i per fer-ho amb prioritat i a la màxima velocitat possible— la tendència expansiva del nivell d'endeutament, és a dir, el dèficit. Un augment continu del deute, en termes percentuals del PIB, és clarament insostenible.

Però, ¿com explicarem als ciutadans que arribada l'estabilitat i acotat el nivell d'endeutament cal continuar, fins i tot incrementar, els sacrificis a fi d'anar disminuint aquest nivell a un ritme implacablement preestablert? Jo no podria. Com es podria fer millor ja ho he comentat quan he assenyalat el mateix problema amb la metodologia del Tractat Europeu.

- Sobre les implicacions de la *Ley* per l'autogovern, un tema decisiu per a nosaltres, però no per a moltes de les altres autonomies, en parlaré quan, dintre d'un moment, consideri la situació catalana.

IV. Catalunya

Passo, doncs, a parlar-los dels reptes relacionats amb l'estabilitat que afecta Catalunya.

Voldria començar fent notar que la discussió sobre l'estabilitat ha d'incloure a Catalunya, d'una manera molt central, la dimensió de l'autogovern. I això en major mesura que a altres unitats fiscals. En efecte, la dependència financera d'un territori respecte dels mercats, sobretot dels externs, crea dependència política. Em sembla que això és ben evident i està prou ben documentat al llarg de la història. Ara bé: aquest fet pot ser particularment greu a Catalunya on als esforços per temperar les limitacions de sobirania durant el període de dependència financera, ens cal afegir el desgast i els esforços per impedir que la pèrdua no esdevingui permanent. Els asseguro que la pràctica continuada de la hisenda pública catalana ofereix una evidència diària d'aquest repte fonamental.

Cal veure la realitat fiscal catalana del moment sota l'impacte de quatre condicionants:

(i) En primer lloc, tenim el *shock* de la caiguda d'ingressos que podríem enfocar sota dues perspectives:

- D'una banda, tenim les caigudes de recaptació esperables en una situació de crisi econòmica i de recessió.

- D'altra banda, entre nosaltres s'afegeix la inseguretat jurídica i regulatòria. Els en dono uns exemples que segurament coneixen. Nosaltres no rebem un any determinat la part dels ingressos de l'IRPF que ens correspon aquell any, sinó que rebem una bestreta. En principi, això podria tenir alguna virtut, ja que disminueix incertesa en el moment de la confecció dels pressupostos, però té el gran problema que les previsions d'ingressos en què es basa la bestreta han estat, ja sigui per dificultat intrínseca, ja sigui per incompetència, ja sigui per manipulació interessada, ja sigui per disfressar polítiques d'estímul o altres, molt poc acurades, la qual cosa ha implicat efectes distorsionadors importants.

Un altre exemple és el del fons de competitivitat, un component del model de finançament que funcionava, altra vegada, per mitjà de bestretes i on el Govern anterior va decidir, simplement perquè li venia bé, no fer-les ni el 2011 (per la qual cosa s'haurà de liquidar el 2013) ni, de fet, el 2012 (per la qual cosa s'haurà de liquidar el 2014). Cal dir que això se'ns va dir a principi del 2011 i

que la partida no estava inclosa en els pressupostos de l'Estat. Exercint la prudència no vam incloure aquestes quantitats en el nostre pressupost del 2011.

El tercer exemple, més egregi, és el de la Da3, una partida de 759M€ que, acordat amb el Govern, era en el nostre pressupost i per al qual hi havia partida pressupostària en els pressupostos de l'Estat. Tot estava, doncs, confirmat. El Govern anterior va decidir no enviar-los. Simplement perquè, entre que apareguessin com a dèficit nostre o seu, va preferir que fos nostre, i, entre endeutar-nos nosaltres (a un preu superior al seu) i endeutar-se, va preferir que ens endeutéssim nosaltres. És així de simple, i per aquesta causa Catalunya apareix davant d'institucions i mitjans internacionals amb un dèficit desproporcionalment alt, més alt del que ens toca. Lamentable. Confio que els catalans recordin per molts anys com ens han tractat. Si no volem que ens prenguin el pèl, hem de tenir la memòria llarga.

- (ii) En segon lloc, estem condicionats pel fet de venir d'una inèrcia de despesa que no s'ha inflexionat a la baixa fins al 2011 i que ha produït un ritme i un nivell d'endeutament excessius. Partíem d'un deute del 8 % l'any 2007 i, a final del 2011, estem a 20,7%, una magnitud preocupant.

- (iii) En tercer lloc, ens condiciona la crisi de tresoreria. N'he parlat abans quan m'he referit al global espanyol. Reitero l'expressió de suport a la política d'injecció de liquiditat que, amb algunes crítiques, està desenvolupant el BCE. Esmento que d'aquesta es beneficia el Govern espanyol i que fóra bo que aquest benefici es compartís sense reserves amb les comunitats autònomes.

- (iv) El quart condicionant és, en contrast amb els anteriors, més específicament català. Em refereixo al dèficit fiscal territorial. Dilluns passat vaig presentar l'estudi fet al Departament d'Economia i Coneixement a requeriment del Parlament i que calcula les balances fiscals des de la darrera data disponible, que era el 2005, fins al darrer any de què disposem de dades. És a dir, el 2006, 07, 08 i 09.

La metodologia és exactament la mateixa que va aplicar el grup de treball constituït pel Govern anterior. Els resultats són clars: la diferència entre els ingressos de l'Estat que s'originen a Catalunya, directament per impostos recaptats o per imputació de la part proporcional que tocaria a Catalunya dels recursos manllevats per l'Estat (és a dir, del dèficit o superàvit), i la despesa de l'Estat a Catalunya (incloent-hi la part proporcional de pagament d'interessos) supera el 8 % del PIB. És excessiu. Ho seria en qualsevol cas, però, en uns temps com els presents,

l'excés de la situació es fa sentir d'una manera particularment dura.

Vull afegir que aquest dèficit territorial no és simplement una conseqüència col·lateral del fet que la fiscalitat funcioni en termes de drets personals i surt el que surt. Certament, els ingressos segueixen normatives generals sobre persones físiques i jurídiques. Però les despeses no. Si restem de les despeses i dels ingressos la SS i l'atur, la situació, de fet, empitjora. Si en conjunt tenim que de cada 100€ que genera Catalunya per a l'Estat en tornen 72€ en forma de despesa al territori (incloent-hi el pagament proporcional dels interessos del deute estatal), quan excloem la SS i l'atur (i queda, per tant, una despesa que és més discrecional que la global), de cada 100 en tornen 57! Hem arribat a un punt en què no només el nivell de vida dels catalans pot patir (aquí la no inversió en rodalies seria l'exemple paradigmàtic), sinó també la màquina productiva catalana (els accessos als nous molls del port valen com a exemple).

Aquest, el dels quatre condicionants que els he descrit, és el context general en què ens movem. Un context difícil i en el qual des del moment que el Govern endega la seva labor ha tingut clar que, mentre que potser per a altres n'hi podia haver, per a nosaltres no hi havia opció a una política severa d'austeritat i rigor fiscal. En conseqüència, ens vam proposar la fita de disminuir, l'any 2011, la despesa global de la Generalitat en un 10 %.

Aquesta despesa incloïa els interessos (que, de fet, havien d'augmentar) i excloïa la despesa provinent d'ingressos finalistes. És a dir, ens ho posàvem realment difícil. I no hi hem arribat. Hem reduït el 7 %, és a dir, 1.858 M€.

Vull emfatitzar que aquesta xifra és molt real i molt substantiva. Quan es presenten xifres de reducció de despesa arreu del món sovint es presenten de la manera més favorable. Per exemple, s'exclouen els pagaments d'interessos. És raonable. I, si ho féssim, la nostra xifra seria una reducció del 9,35% (2.420 M€). De vegades, en canvi, la presentació és pur fum. Un exemple és la notícia publicada fa poc, segons la qual el Govern central, l'any 2011, va gastar el 16% menys. De fet, en termes homogenis, el descens va ser de l'1,8 %. El 16 % és purament comptable. A causa de la implementació del nou sistema de finançament autonòmic, l'any 2011 és el primer en què la part dels impostos que corresponen a les autonomies deixen d'aparèixer com a ingressos en els pressupostos de l'Estat i, en conseqüència, també desapareixen com a despesa les transferències per al finançament autonòmic. *Voilà*, doncs, com baixa la despesa. Repeteixo: la nostra baixada és molt real i té significat. Així, per exemple, per primera vegada ha disminuït la despesa sanitària (706 M€). S'han fet estalvis reals i no de comptabilitat creativa.

Estic posant l'accent de les meves explicacions en la despesa més que no pas en el dèficit. L'explicació ha de ser evident per tot el

que els he anat explicant. No controlem realment els nostres ingressos. Tampoc les nostres despeses d'una manera completa. Aquestes depenen, en una magnitud que no tothom se n'acaba de fer càrrec, de legislació bàsica estatal, però, almenys, el marc ha estat molt més predictable i menys arbitrari que el dels ingressos. Amb les incerteses que els he anat esmentant abans i que espero que evolucionin en la bona direcció, és simplement impossible fixar-se un objectiu de dèficit que sigui el referent d'actuació. Si ho féssim hi hauria el perill d'acabar actuant més sobre normes comptables (què es comptabilitza o no com a dèficit) que sobre el contingut real: el control de la despesa.

Quines són les perspectives? L'acció fiscal a Catalunya haurà d'estar marcada, d'aquí al 2020, pel desplegament de dues grans línies d'actuació que cal pensar separatament: la de l'estabilitat i la del pacte fiscal.

Pel que fa a l'estabilitat més a curt termini, els elements claus estan continguts en el pressupost del 2012, que hem acabat d'aprovar en el Parlament de Catalunya dijous passat, data en què ha estat possible aprovar la Llei d'acompanyament, endarrerida un mes per una remissió sense precedents al Consell de Garanties Estatutàries, d'on ha sortit neta i, per tant, reforçada. Els pressupostos aprovats són molt exigents. Consideren, per exemple, ajustaments salarials dels treballadors públics (afegeixo

que els nostres treballadors públics ja treballen 37,5 hores a la setmana). Desafortunadament, sabem que la mala evolució de les previsions macroeconòmiques forçaran un ajust en la implementació d'aquest pressupost. Per precisar-lo necessitem conèixer el projecte de pressupostos de l'Estat per al 2012. El tindrem el 30 de març. S'ha endarrerit massa i tots sabem per què. Què ens hi agradaria veure, en aquests pressupostos? Fonamentalment corresponsabilització. El Govern central ha de fer un esforç per:

- (i) No ser menys rigorós amb la seva pròpia despesa que Catalunya o qualsevol altra comunitat autònoma. No seria exemplar que l'austeritat la fessin les autonomies i l'estímul el Govern central.
- (ii) Fer, o deixar fer, pel que fa a la modificació de marcs regulatoris que permetin estalviar a la hisenda catalana, i, en general, racionalitzar i guanyar eficiència. Afegeixo que a Catalunya preferim que ens deixin fer: sabem que l'exercici de l'autogovern implica assumir riscos i prendre decisions difícils. I no pretenem esquivar-ho.
- (iii) Complir amb els ingressos. Això no s'hauria de demanar. Hauria de ser una conseqüència automàtica de la lleialtat institucional, però la nostra experiència no ha estat bona i convé recordar-ho.

Pel que fa a l'estabilitat a mitjà termini, hem expressat la nostra posició en el Projecte de Llei d'estabilitat pressupostària, ara sotmès a la consideració del Parlament de Catalunya. Aproximadament té el mateix contingut que la reforma constitucional de l'article 135. La formació que dóna suport al Govern es va abstenir en la votació d'aquesta al Congrés dels Diputats, però no va ser perquè ens volguéssim oposar al seu contingut, sinó per la nostra exclusió del consens constitucional. Per tant, amb el Projecte de Llei volem deixar clar que, per desig i mandat del seu Parlament, Catalunya s'alineja amb les polítiques europees d'estabilitat. És una Llei curta i la meua impressió, en aquest moment, és que no entrarà en conflicte amb la Llei d'estabilitat espanyola. Hi ha alguna diferència. Per exemple, en el *Proyecto de ley* espanyola l'estabilitat es defineix com a un 0% estructural sobre el PIB, mentre que en el nostre projecte hem adoptat el 0,14%. És una diferència menor. La raó de la discrepància és que Europa estableix el 0.5%. Crec que hauria estat preferible que Espanya seguís la indicació europea. Em temo que aquesta fixació amb el 0 % portarà a contorsions poc saludables amb la definició del concepte de dèficit "estructural". Per cert, en les compareixences en el Parlament d'experts sobre estabilitat fiscal, per a la discussió del Projecte de Llei, hi ha hagut un estat d'opinió favorable al fet que el dèficit estructural el calculi una comissió independent (el nostre projecte diu que ho farà l'Idescat). És com es fa en algun país (Suècia) i és certament una

possibilitat que cal estudiar (si no comporta despesa addicional!). Finalment, esmento que una altra diferència entre els projectes catalans i espanyols és que nosaltres ens exigim l'estabilitat per a l'any 2018, mentre que l'espanyol ho fa per al 2020. Aquí nosaltres hem volgut enviar un senyal més estricte, ja que de tota manera ens convé arribar com més aviat millor a una situació de no increment del deute.

La política d'estabilitat està construïda sobre la idea que, siguin quins siguin els ingressos, convé no gastar més del que s'ingressa, o, si es prefereix, que, siguin quines siguin les despeses desitjables, els ingressos s'han de portar a un nivell que les pugui cobrir. Però no ens diu res sobre el volum o sobre l'estructura general d'ingressos i la seva recaptació. Per tant, la política d'estabilitat pressupostària, del tot necessària, no s'adreça directament ni al tema de la seguretat i predictibilitat dels ingressos (encara que indirectament l'afecta) ni, sobretot, al fet que Catalunya té una pressió fiscal de les més altes d'Europa que no reverteix en un finançament commensurable dels serveis públics, necessaris per al benestar dels seus ciutadans, o de les activitats de foment en un sentit ampli, necessàries per al dinamisme de l'economia catalana i un benefici per a tothom, dintre i fora de Catalunya. Ens cal preparar el futur. En aquests temps de crisi, més que en d'altres de més pròspers, notem el desequilibri fiscal estructural d'una manera molt aguda, però també sabem que, si res no es fa de cara al futur, quan la situació es redreci la realitat

d'un desequilibri extrem serà la mateixa. Catalunya no s'ho pot permetre. I és per tot això que el pacte fiscal és a l'agenda política.

V. Conclusió

És hora de concloure. Ho faig tornant al *Proyecto de Ley de Estabilidad Presupuestaria* i avaluant-lo, com havia promès, des de la perspectiva de l'autogovern. El *Proyecto* té una majoria parlamentària darrere i, per tant, serà llei. El seu efecte sobre Catalunya dependrà de com s'apliqui. Si ho fan caps freds i prudents, el seu desplegament acompanyarà els nostres propis esforços per l'estabilitat, els que ens comanda el Parlament de Catalunya. Si ho fan caps calents i imprudents, podem contemplar una dinàmica que intenti anorrear l'autogovern català. La literalitat de la llei passa per sobre de qualsevol protecció estatutària i permet, si aquesta fos la voluntat política, desmuntar l'autogovern català en un període relativament curt. De fet condiona a anar en aquesta direcció. Considerin, com a mostra, el tema del límit de deute. Com els he explicat abans, segons la llei, Catalunya ha de tenir, l'any 2020, un nivell d'endeutament del 13 %. Si no és així, una multitud de mecanismes de control de tipus "coercitiu" (és la terminologia del *Proyecto de Ley*) es posen en funcionament (de fet, ja s'hi posarien abans) i poden arribar on es vulgui. Doncs bé: només veig un escenari concebible en què aquest lílindar es podria assolir, en aquesta data o una altra: la del pacte fiscal. Com veuen, aquesta és una expressió

concreta de la cruïlla en què ens podem trobar: o el pacte fiscal o la fi de l'autogovern. En definitiva, Catalunya i Espanya s'hi juguen molt en l'aclariment de l'actitud del Govern de l'Estat envers Catalunya. Si el que es pretén es reduir-nos a ser una autonomia més, intervinguda fins a les celles i subjecta al dictat de funcionaris ministerials, llavors anem al conflicte i cap a un període turbulent. Això no interessa a Catalunya, però, si la pretensió és la descrita, no ens ho podem pas estalviar. Tampoc no interessa a Espanya i, en canvi, Espanya sí que s'ho pot estalviar.

Moltes gràcies.